

partiledare, men den låter sig förklara från en tid då liberal var ett honnörssord och Karl Staaff sattes på piedestal.

Lindman efterlämnade vid sin död 1936 dagboksanteckningar, vilka utnyttjats av bl a Ivar Anderson i hans bok om Lindman (1956). De har nu fullständigt utgivits av Nils F Holm, »Arvid Lindman, Dagboksanteckningar» (K Samfundet för utg av handskrifter rörande Skandinaviens historia. Handlingar, del 1. Sthlm 1972, pris kr 55: —), och utgivarens namn borgar för att utgåvan är förträfflig. Tyvärr förde Lindman sina anteckningar sporadiskt. Här går de från 1907 till 1932, men luckorna är stora. Ibland är de alltför stora för att man enbart på grundval av det skrivna skall kunna fälla ett omdöme om materialet.

Hur Lindman såg på Karl Staaff är redan bekant. En läsning av de löpande och relativt fullständiga anteckningarna från den lindmanska regeringens avgång 1911 och den därpå följande behandlingen av försvarsfrågan ger vid handen, att bitterheten mot Staaff var så stor, att Lindman åtminstone för sig själv aldrig försökte dölja den. En orsak var Staaffs kända oförmåga att handskas med människor. Den tog sig inte bara uttryck i hans uppträdande mot kungen. Lindman mötte den personligen när Staaff mer eller mindre tvingad tog upp den som man tycker självklara frågan om reträttplatser för vissa avgående statsråd. Två fd justitieråd måste få passande befattningar, och Lindman fick skaffa fram den ena. Själv hade han varit i statstjänst när han blev statsminister, men inte ens ett formellt anbud gjordes honom vid hans avgång.

I försvarsfrågan erkände Lindman inga förmildrande omständigheter för regeringens uppträdande. Beslutet att uppskjuta, i avsikt att

aldrig börja, det av föregående riksdag beviljade pansarbåtsbygget var, menade Lindman, ett utslag av hat och hämnd. Osanning, humbug, otäcka anklagelser, förföljelse, är ord som förekommer i anteckningarna. Dagboken är uppenbarligen inte skriven för att vara en objektiv avvägning mellan olika synpunkter och möjligheter. Tvärtom, den är ofta upptråkande subjektiv. Man kan fråga sig hur den skulle ha begagnats om Lindman själv en gång fått tid att redigera sina minnen.

Inte bara Staaff betraktades av Lindman med klara ögon. Kung Gustaf beklagade sig en dag bittert över Staaffs ohövlighet mot honom. Nu skulle emellertid kungen resa utomlands, vilket Lindman tillstyrkte. »Hans Maj:t är ej kry. Men så känner han också efter ordentligt.»

Om Trygger skriver Lindman på ett ställe mycket positivt om dennes skicklighet att föra partiets talan under riksdagarna. Men »emellan dem håller han ett stort tal om året och därmed är ledningen fullgjord. Han förstår ej huru en ledare skall ligga i hela året om.»

Denna beskrivning är så god som någon av en partiledares uppgift, så som Lindman såg den. Det gällde att ligga i och övertyga även sina egna. Lindman tog nämligen stor hänsyn till de sina, inte minst inom partiets förtroenderåd. Han hade en medfödd demokratisk instinkt, som både Trygger och Staaff saknade. Han var förnuftig och rakt på sak och förstod vad folk hade för känslor. Som någon politisk tänkare i den meningen, att han skulle ha försökt uppträda som partiets ideolog, framstår han på intet sätt i sina anteckningar. Sådana ambitioner lär han inte ha haft. Men han tänkte klart i politiken, vilket var något helt annat och vilket säkert bidrog till det förtroende han vann.